

**Examensarbete i fördjupningsämnet
Barndom och lärande
15 högskolepoäng, grundnivå**

Högläsningens betydelse

En studie om pedagogernas syn på högläsningens betydelse för barns
språkutveckling i förskolan

The importance of reading loud

*A study on the views of educators' on the importance of reading in children's language
development in preschool*

Mikaela Westgaard

Lärarexamen 210hp
Barndoms- och ungdomsvetenskap
2020-06-08

Examinator: Martin Berzell
Handledare: Mats Lundström

Förord

Jag vill rikta ett stort tack till min fantastiska familj, vänner och kollegor som har stöttat och motiverat mig under hela arbetets gång. Jag vill också tacka de pedagoger som jag fått lov att intervjua och de barngrupper som jag fått lov att observera, utan er hade detta inte varit genomförbart. Ett stort tack även till min handledare Mats Lundström som väglett mig med goda råd och stöttat mig under hela arbetets gång.

Mikaela Westgaard

Abstract

Av egen yrkeserfarenhet vet jag att pedagoger ser olika på vikten av högläsning samt att det till stor del är högläsningen som faller bort i verksamheten av olika anledningar. Jag blev nyfiken på att undersöka vad detta beror på och på så sätt blev syftet med denna studie att studera pedagogernas syn på högläsningens betydelse för barns språkutveckling. Den teori som jag har utgått ifrån är literacy och språkutveckling då jag ansåg att de var relevanta för min studie.

Jag utförde sex intervjuer med pedagoger på olika förskolor för att få en uppfattning av deras tankar och resonemang. Dessutom gjordes två observationer för att få en bild av hur en högläsningssituation kunde se ut i den dagliga verksamheten.

Resultatet av studien visar på att samtliga pedagoger har kunskap om vikten av högläsning och vad den kan bidra med för att gynna barns språkutveckling. Dock upptäcktes att fast pedagogerna har kunskap om högläsningens betydelse var det till stor del ingen pedagog som planerade för högläsning i verksamheterna och ifall de läste var det utan något speciellt syfte. I studien konstaterades även att alla pedagoger samtalade mer eller mindre kring bokens handling men att pedagogerna inte var förberedda med exempelvis frågor om bokens handling som de kunde diskutera med barnen eller att de arbetade vidare med böckerna genom exempelvis leken eller skapande.

Nyckelord: *förskola, högläsning, literacy och språkutveckling.*

Innehållsförteckning

1. Inledning.....	6
1.1 Läroplanen för förskolan	7
2. Syfte och frågeställningar	8
2.1 Syfte	8
2.2 Frågeställningar.....	8
3. Tidigare forskning.....	9
3.1 Högläsning i förskolan	9
3.2 Samtal om bilderböcker	11
3.3 Berättelser för att utveckla språket.....	12
3.4 Sammanfattning	14
4. Teori.....	15
4.1 Teoretisk utgångspunkt	15
4.2 Literacy.....	15
4.3 Språkutveckling.....	17
4.4 Sammanfattning	18
5. Metod.....	19
5.1 Metodval	19
5.2 Urval.....	20
5.3 Intervjuer.....	21
5.4 Observationer.....	22
5.5 Bearbetning av materialet.....	22
5.6 Etiska överväganden	23
5.7 Analysmetod	24
6. Resultat och Analys.....	25
6.1 Högläsning kopplat till språkutveckling och literacy	25
6.1.1 Språkutveckling	25
6.1.2 Literacy	26
6.1.3 Ett större ordförråd.....	27
6.1.4 Stora barngrupper	27
6.2 Högläsningens förutsättningar	28
6.2.1 Hur en högläsningssituation kan se ut.....	29
6.2.2 Observation i barngrupp.....	29
6.2.3 Läsmiljön.....	31

6.2.4 Planerat eller spontant?	31
6.3 Sammanfattning	32
7. Diskussion.....	33
7.1 Metoddiskussion	33
7.2 Resultatdiskussion	34
7.3 Fortsatt forskning	36
8. Referenser.....	37
9. Bilagor	39

1. Inledning

I läroplanen för förskolan (Skolverket 2018) står det att förskolan ska stimulera barns språkutveckling och att pedagogerna ska tillgodose deras nyfikenhet och intressen. Barnen kan med hjälp av olika verktyg lyssna på böcker och det ges möjlighet till att samtala och reflektera kring bokens innehåll.

Genom högläsning är barnen omedvetna om hur mycket de lär sig. ”De lär sig hur språket låter och är uppbyggt. De lär sig nya ord. Barnen kanske inte vet vad varje ord betyder men av sammanhanget förstår de innebörden. De lär sig också retoriska grepp” (Fast 2011, s.106). Verksamheten i förskolorna kan på ett roligt, lekfullt och spännande sätt bidra till att barnen får utforska läs-och skriftspråket genom sina egna förutsättningar. Carol Fox (1993) menar i sin studie att barn som får chansen att ta del av en stor samling av berättelser via böcker, sagor, rim och ramsor tar emot en kunskap om språket som hjälper de otroligt mycket när barnen själva börjar berätta eller senare själva ska lära sig att läsa.

Föräldrar, andra vuxna och vuxna som arbetar med barn behöver förstå hur värdefull och viktig högläsningen är för barnen. Pedagogerna behöver väcka intresset och nyfikenheten i vilken stor skillnad det faktiskt gör för barnen ifall de blir lästa för, varje dag. Ifall pedagogerna i förskolan hade läst böcker för barnen dagligen i verksamheten, hade även de barn som inte läser böcker hemma med sina föräldrar fått chans att komma i kontakt med berättelser och böcker. De får även chans att möta det skrivande språket och all den glädje, spänning och fantasi som böcker kan förmedla (Svensson 1995).

I boken *Högläsning i förskolan* samtalar Heimer (2016) om högläsning och att flera rapporter visar att det är allt färre föräldrar som läser högt för sina barn vilket resulterar i att barns läsvanor och läsfärdighet blir sämre. Genom denna studie vill jag belysa vikten av högläsning i förskolan, om pedagogerna intresserar sig för högläsning och planerar för det i verksamheten. Ser pedagogerna högläsningen som ett pedagogiskt verktyg och tar de hjälp av digitala verktyg för att fånga intresse och nyfikenhet?

Mitt intresse för högläsningens betydelse för barns språkutveckling började växa fram efter att jag själv fick barn och insåg vilka möjligheter högläsningen ger för barns språkutveckling. Av egen yrkeserfarenhet vet jag att förskolelärare har olika syften med högläsning och att det till största del är högläsningen som faller bort i verksamheten vid exempelvis tidsbrist och personalbrist. På flera verksamheter ses högläsningssituationen som ett tidsfördriv och inte som en lärandesituation. Ifall pedagogerna hade haft mer kunskap kring ämnet, fått en större förståelse för hur viktig högläsningen är och vad det genererar till för barns språkutveckling hade förhoppningsvis alla pedagoger prioriterat och planerat för högläsning i verksamheten. I boken *Språkglädje* belyser de vikten av högläsning och menar att böcker är ”det bästa hjälpmedel vi har för att ge barnen ett rikt språk” (Svensson 1995, s. 28).

1.1 Läroplanen för förskolan

Förskolan vilar på en demokratisk grund och av skollagen (2010:800) framgår ”att förskolan syftar till att barn ska inhämta och utveckla kunskaper och värden. Den ska främja alla barns utveckling och lärande samt en livslång lust att lära” (Skolverket 2018, s. 5). Vidare kan man läsa om att barns språk, lärande och identitetsutveckling är nära förankrade. Därför ska förskolan och pedagogerna som arbetar i verksamheten fokusera på att stimulera barnen i deras språkutveckling

Genom att uppmuntra och ta tillvara deras nyfikenhet och intresse för att kommunicera på olika sätt. Barnen ska erbjudas en stimulerande miljö där de får förutsättningar att utveckla sitt språk genom att lyssna till högläsning och samtala om litteratur och andra texter. Utbildningen ska ge barnen förutsättningar att kunna tänka, lära och kommunicera i olika sammanhang och för skilda syften.

(Skolverket 2018, s. 8)

På så sätt läggs grunden till att barnen lär sig och får ny kunskap som vi alla människor behöver i våra liv. Vårt samhälle formas av mycket ny information och är ständigt under förändring vilket innebär att det är viktigt att vi människor har förmågan att kunna samarbeta, kommunicera och söka ny kunskap så barnen får de kunskaper som vi alla i samhället behöver (Skolverket 2018).

2. Syfte och frågeställningar

2.1 Syfte

Syftet med mitt examensarbete är att studera pedagogernas syn på högläsningens betydelse för barns språkutveckling i förskolan. Jag vill undersöka vilken kunskap pedagogerna har kring högläsningens betydelse för barns språkutveckling. Dessutom vill jag undersöka hur olika förskolor arbetar med högläsning i verksamheterna och ifall de följer upp högläsningen för att gynna barnens språkutveckling.

2.2 Frågeställningar

1. Vilken uppfattning har pedagogerna om vikten med högläsning för barns språkutveckling?
2. Hur arbetar pedagogerna med högläsning i den dagliga verksamheten?
3. På vilka sätt följer pedagogerna upp högläsningen i verksamheten?

3. Tidigare forskning

I detta avsnitt kommer jag presentera vad som tidigare framkommit kring forskning om högläsning, hur pedagoger använder högläsning i verksamheten, literacy och språkutveckling. Studier kring pedagogers synsätt kring högläsning är begränsat vilket detta avsnitt kommer visa, däremot finns de mer studier kring hur man kan arbeta med högläsningssituationer.

3.1 Högläsning i förskolan

I boken *Litteraturläsning i förskolan* kan man läsa om en studie som Damber, Nilsson & Ohlsson (2013) genomförde för att få veta hur olika förskolor förhåller sig till litteraturläsning i verksamheten. Författarna ville bland annat undersöka vilka förutsättningar barnen ges för att med litteraturens hjälp utveckla kunskap och ge barnen nyfikenhet och lust till att läsa. Undersökningen gjordes vid tre olika lärosäten, på 40 olika förskolor med hjälp av 40 studenter under en sammanhängande vecka. Under observationerna fördes fältanteckningar för att se hur högläsningstunderna kunde se ut, ifall pedagogerna hade något syfte med högläsningen och för att man skulle kunna urskilja olika mönster i den empiri som samlades in på de 40 olika förskolorna från norra till södra Sverige, både i landsbygd och i stad. Resultatet av den empiri som samlades in på förskolorna visade på att de planerade högläsningssituationerna inte förekom speciellt ofta i verksamheten.

Barnen blev lästa för i förskolorna, däremot berättar Damber, Nilsson & Ohlsson (2013) att dessa lässtunder ofta var rutinmässiga, förekom till största del endast vid ett tillfälle om dagen och tiden var relativt begränsad. Det var pedagogerna som tog initiativet till högläsningen för att samla barnen precis innan det var tid för lunch eller för att barnen skulle vara tysta och lugna för att de allra minsta barnen skulle vila. Tyvärr fanns det sällan något avsiktligt syfte eller någon tanke med högläsningen men däremot fick i de flesta fall barnen känna inflytande och delaktighet då de fick vara med och välja vilken bok som skulle läsas.

Vidare menar Damber, Nilsson & Ohlsson (2013) att när enskilda barn själva tog initiativ till högläsning och bad någon vuxen att läsa boken de höll i hade personalen av

olika anledningar inte tid eller kunde inte tillgodose barnets önskemål. Att vissa av barnen ofta tog egna initiativ och ville bli lästa för indikerar att det finns ett stort intresse för böcker och läsning hos barnen. Däremot var de barn som tog egna initiativ till de spontana lässtunderna, de barn som ofta blev lästa för hemma av sina föräldrar.

Över 60 % av de förskolorna som medverkade i studien följde inte upp boken och samtalande om exempelvis bokens handling, diskuterade eller reflekterade kring boken under deras högläsningssituationer. I de fall där det förekom uppföljning kring högläsningen var det enbart vid något enstaka tillfälle som det var pedagogerna själva som tog initiativet.

I förskolan har böcker alltid varit en naturlig del och under de senaste två decennierna har pedagoger på Sveriges förskolor fått ett flertal utbildningar med inriktning på att barn ska stimuleras och väcka intresse för bokläsning. Svensson (2009) ställer sig frågande ”Har nu all denna forskning, all litteratur med tips på hur barn kan stimuleras språkligt och den tidigare skolstarten gett effekt på så vis att språkstimulansen flödar på Sveriges förskolor?” (Svensson 2009, s. 5). Vidare ifrågasätter hon ifall det sker mycket bokläsning och ifall pedagogerna läser mycket böcker för barnen i förskolan. Svensson (2009) gjorde en studie som handlar om hur ofta högläsning förekommer i den svenska förskolan samt i förskoleklass och i studien belystes även hur barngrupperna organiserades, ifall hela barngruppen läste tillsammans eller ifall de delades in i mindre grupper. Studien gjordes med hjälp av lärarstudenter som fick besvara en enkät i samband med deras verksamhetsförlagda tid på förskolor med barn i åldrarna 1-6 år. Forskaren fick på så vis ett insamlat material om högläsning i olika förskolor och resultatet visade att högläsning inte förekom så ofta som förväntat. Medianvärdet visade att barnen blev lästa för i hela barngruppen, en till två gånger i veckan och i spontana högläsningssituationer ungefär två gånger i veckan. Utifrån studiens resultat fastställer Svensson (2009) dock att det var en stor variation på antalet högläsningssituationer mellan de olika förskolorna. Avslutningsvis belyser forskaren att

Förskolans och förskoleklassens roll i barns möte med skriftspråket är betydelsefullt ut många aspekter, men kanske främst den sociala aspekten eftersom barnen där tillsammans kan utforska skriftspråket. Läraren är viktig eftersom hon/han kan styra barnens erfarenheter av litteratur och skapa barngruppens gemensamma litterära referensramar.

(Svensson 2009, s. 4).

En annan metod som genomförts är den Wiseman, Mäkinen & Kupiainen (2015) beskriver för att tillämpa literacy med hjälp av många olika metoder. För att utveckla barns literacy hade en lärare använt sig av fotografier och barnen fick i grupper diskutera bilden, vad de tror händer i den och tillsammans fick de reflektera och analysera kring vad de såg i bilden. Vidare menar Wiseman, Mäkinen & Kupiainen (2015) att detta är en lärorik och betydelsefull metod för de barn som ännu inte utvecklat sin förståelse för att läsa och skriva.

3.2 Samtal om bilderböcker

Solstad (2015) är en norsk forskare som i sin studie *Snakk om bildebøker* intresserar sig för läsning som en upplevelse. Hennes studie utgår från en kvalitativ metod och baseras på videofilmer där hon vid två tillfällen har filmat fyra förskolelärare på tre olika förskolor när de tillsammans med två till tre barn läser en bilderbok tillsammans.

Syftet i hennes studie var att undersöka hur man kan få reda på om barn uppfattar och förstår bilderböcker genom att lyssna på samtalen som förs under högläsning i verksamheten barnen emellan och tillsammans med pedagogen. Hennes fokus ligger på att se läsningen av bilderböcker som en social upplevelse och som ett gemensamt meningsskapande.

Solstad (2015) berättar att barnen i studien samtalade med pedagogerna om bokens handling och betydelse genom att barnen frågade vad boken handlade om, de svarade på frågor som ställdes och kom med egna exempel på hur man kunde tolka boken. Solstad (2015) belyser vidare att barnen efter att ha läst boken tog med sig deras egen tolkning av bilderboken in i leken där de på olika sätt dramatiserade bokens handling. Barnen och pedagogerna kunde använda sin fantasi och skapade sina egna berättelser utifrån hur de tolkar bilderna i böckerna.

Några av barnen hade läst böckerna tidigare, några var de helt nya för. Förkunskaperna kring boken stimulerade de barn som hade läst boken tidigare men även de barn som aldrig hade läst den tidigare. Barnen lekte lekar och fantiserade kring bokens handling. Solstad (2015) såg att de barn som kände igen boken och läst den tidigare observerade hur de andra barnen som inte läst den tidigare tolkade bokens handling och bilder. Pedagogerna gav barnen delaktighet och inflytande genom att de gav barnen initiativet

till att leka med innehåll, intressen och skapandet av nya händelser i böckerna.

Detta resulterade till att barnen fick chans att diskutera böckernas betydelser, de tog med sig böckernas handling in i leken och barnen fick skapa nya innebörder i boken. Ett roligt och meningsfullt sätt att använda sig av högläsning på (Solstad 2015).

I boken *Bilderbokens mångfald och möjligheter* skriver Edwards (2008) att alla människor har ett stort behov av berättelser och att bilderböckerna är en säregen litteratur. Små barn som ännu inte har förutsättningarna som krävs för att själva kunna läsa kan med hjälp av att titta på bilderna i en bilderbok skapa sig en boklig berättelse och barnen framkallar inre bilder som bildar en egen berättelse. Barnen kan låta fantasin flöda i betraktandet av alla bilder och ”bilderbokens unika kombinationsberättande gör den extra lockande och rik på tolkningsmöjligheter” (Edwards 2008, s. 10).

3.3 Berättelser för att utveckla språket

”På ett nästan magiskt sätt har berättelser en förmåga att trollbinda barn. Det har nog alla som arbetat med eller levt nära barn märkt” (Fast 2001, s. 13). Barn tycker om att lyssna på berättelser och de vill gärna höra en berättelse flera gånger, fast att de redan hört den tidigare och vet hur boken slutar. Fast (2001) menar att barnen lyssnar inte bara för att få höra bokens handling, barnen tycker om att få gå in i fantasins värld. Högläsning kan vara mycket spännande och uppskattat av både yngre och äldre barn. Genom lyssnandet av berättelser kan barnen lära sig otroligt mycket om språket som exempelvis dess uppbyggnad och många nya ord. Genom en berättelse kan man förmedla upplevelser, händelser, kunskap eller situationer som barnen kan känna igen sig i vilket kan bjuda in till många bra samtal med barnen.

I boken *On being Literate* skriver Meek (1998) att det är när ett litet barn kommer bärandes på en bok som hen lämnar över till en vuxen och vill bli läst för, det är då barnet har förstått att boken kan förmedla något spännande och roligt som barnet vill lyssna på. Meek (1998) anser att det är där läsprocessen börjar hos barnen. Även Fast (2001) skriver att all forskning visar att när barnen själva vill sitta med en bok i handen och håller i den på samma sätt som de sett att vuxna gör, de har lärt sig hur de ska bläddra i boken för att komma till en ny sida och försöker för sig själva ”läsa” med en speciell röst, det är då barnen har fått en fantastiskt bra grund för lärande.

Fast (2001) förklarar vidare att det gjorts många undersökningar där alla visar ”att barn som kommer från miljöer med en rik berättartradition ofta har en bättre förmåga att hantera språket” (Fast 2001, s. 21). Då barnen lyssnar till en berättelse möter de skriftspråket, de lär sig hur språket och de olika orden låter, hur orden är uppbyggda i olika meningar och de kan lära sig mängder av nya ord och allt detta lär barnen sig helt omedvetet genom högläsningen. Även fast barnen inte förstår vad alla ord betyder men när de får höra ordet i ett sammanhang så förstår de själva innebörden.

Wedin (2011) är en forskare som har ett särskilt intresse för språkutveckling och skriver i sin bok *Språkande i förskolan och grundskolans tidigare år* att högläsningen kan ha många positiva funktioner som exempelvis att det ger en social samvaro, det är en gemensam upplevelse och framförallt bidrar det till att barnen utvecklar sitt språk. ”Högläsning spelar en viktig roll för barns språkutveckling, inte minst för deras skriftspråksutveckling, och därmed en viktig roll i förskolan, förskoleklassen och skolan. Det har en stor betydelse att lärare och pedagoger ägnar tid åt att läsa högt för barnen” (Wedin 2011, s. 110). Vidare skriver Wedin (2011) att högläsningen skapar möjligheter till att ge barngruppen en lugn stund där de får känna gemenskap, positiva känslor och sammanhållning i gruppen. Många barn i dagens samhälle möts av enormt mycket intryck och där dagarna har ett högt tempo vilket innebär att de högläsningssituationer som förskolan kan ge, bidrar till en mycket viktig funktion då barnen kan få sätta sig ner och få känna lugn och ro. Högläsningen kan bli utgångspunkten till att barnen börjar samtala, ställa frågor och reflekterar. Dessutom ger även högläsningen chans till att barnen får tillgång till information samtidigt som de genom boken får möta olika sorters språk och meningsbyggnader som förekommer i böckerna. Genom att barnen får möta olika sorters böcker och att de blir lästa för får barnen chans att stimulera sin fantasi och de får egna uppfattningar som de kan ta tillvara på i sitt eget skapande.

3.4 Sammanfattning

Eftersom jag undersöker hur pedagoger i förskolan arbetar med högläsning i den dagliga verksamheten, vilken uppfattning pedagogerna har kring vikten av högläsning och hur de följer upp högläsning i verksamheten ansåg jag att Damber, Nilsson & Ohlsson (2013) och Svensson (2009) studier var mycket relevanta för mitt examensarbete. Min studie innefattar även de yngsta barnen i förskolan och därför valde jag att ha med Solstad (2015) och Edward (2008) i detta avsnitt då de undersöker bildböckernas betydelse. Slutligen ville jag ha med Fast (2001), Meek (1998), Wedin (2011) och Wiseman, Mäkinen & Kupiainen (2015) då dessa människor har forskat kring hur berättande och högläsning kan bidra till barns språkutveckling, som har en mycket stor betydelse i min studie.

Ovanstående tidigare forskning visar på högläsningens betydelse för barns språkutveckling. Även fast högläsning förekommer i förskolan tyder forskning om högläsning att den inte är lika frekvent som man kanske tror.

4. Teori

4.1 Teoretisk utgångspunkt

Här nedan presenteras och redogörs för de teoretiska utgångspunkterna jag har valt att använda mig av i denna studie. Dessa är *literacy* och *språkutveckling* för att på så sätt kunna synliggöra mitt teoretiska synsätt i studien. I avsnittet om literacy framkommer även en svensk översättning, litteracitet av en av forskarna. Däremot är det literacy som jag kommer förhålla mig till i studien.

4.2 Literacy

Literacy är en utgångspunkt som är mycket relevant för min studie då det omfattar allt från tal till symboler och finns med oss i alla möjliga situationer där läsande och skrivande används. Literacy är ett stort begrepp och i svensk litteratur innebär det en mer språklig förståelse av läsning och skrivning och kan översättas med begreppet ”läs- och skrivfärdigheter” och även ibland ”skriftspråkliga aktiviteter” (Bagga-Gupta, Evaldsson & Liberg 2013). ”Det handlar inte bara om den tekniska färdigheten att avkoda ord, utan långt mer om att kunna dra slutsatser, att göra associationer, att koppla det man läser till det man vet om världen i övrigt och vad man läst i andra sammanhang, att förstå men ändå kunna förhålla sig kritisk och gå vidare” (Säljö 2005, s. 208).

Det växande forskningsfältet kring läsande och skrivande och yngre barn, även kallat ”early literacy” har fått ett större intresse hos bland annat politiker och de ser positivt på ifall man skulle fört in literacy redan i förskolan och de yngre barnen. Barn lär sig från tidig ålder och de lär sig innan de själva kan läsa och skriva. Språket har en stor betydelse för att barnen ska skapa förståelse för olika händelser som de upplever och delar med andra (Björklund 2008).

I litteracitetsforskningen, vilket även benämns och beskrivs som en litteracitetshändelse då händelser är ett begrepp som används dagligen när barnen skapar olika händelser i verksamheten. Dessa händelser kan uppfattas vara ”när små barn många gånger och på olika sätt och med olika personer, exempelvis läser böcker. Den erfarenhet dessa olika lässtunder ger blir en sådan samlad kunskap om vad bokläsning kan innebära” (Björklund 2008, s. 49).

I boken *Literacy: i familj, förskola och skola* beskriver Fast (2008) hennes olika teorier kring barns språkutveckling och olika metoder för hur man i förskolan kan arbeta med barns språkutveckling. Fast anser att det finns en tankeinriktning som innebär att barnen måste nå en viss mognad för att de ska kunna lära sig av språkundervisning, en undervisning som till största delen då handlar om att lära sig läsa och skriva. Detta synsätt innebär att barnen lär sig genom en formell undervisning i exempelvis förskolan, något som både Fast själv och flera andra forskare har granskat och kritiserat (Dahlbeck & Westerlund 2018). En av de andra forskarna som kritiserat ovanstående synsätt är Säljö (2005) som anser att detta synsätt leder till en mycket begränsad bild av lärandet kring barns språkutveckling. Barn lär sig hela tiden och Säljö menar att man ska tänka att barn utvecklar sitt språk, även förmågor som att kunna läsa och skriva dagligen och i alla möjliga situationer. ”Arbetet med språk kan inte skiljas ut från övrig pedagogisk verksamhet i en förskola. Hur vi ser på barns språkande – och därigenom även deras relations- och identitetsskapande – är alltid relaterat till vad vi vill med förskolan som helhet” Dahlbeck & Westerlund 2018, s. 11).

Vi människor kopplar literacy till olika områden baserat på hur ens liv ser ut. Det kan exempelvis vara hemmet, på arbetsplatsen eller i skolan. Beroende på vilket område vi är i stimulerar och värdesätter vi olika typer av literacy. Det finns till stor del ett maktförhållande mellan dessa olika områden. Fast (2007) skriver i sin studie *Sju barn lär sig läsa och skriva – Familjeliv och populärkultur i möte med förskola och skola* att man kan konstatera att ”literacy kännetecknas av att det är en social aktivitet. Literacy är främst något som människor gör, på egen hand eller tillsammans med andra. Det utövas på en speciell plats, för ett speciellt ändamål” (Fast 2007, s. 36).

Vi alla har olika erfarenheter av literacy, barn som vuxen och det finns många starka känslor och attityder kring det. Literacy påverkar den personliga utvecklingen, vi alla möter olika literacysituationer och händelser under ens liv vilket resulterar till att alla människor formar sin alldeles egna literacy- historia. Exempelvis kan de små barnen ta en bok och gå till någon vuxen och vilja bli läst för och där är läsandet eller kanske känslan att få sitta i den vuxnes knä förknippad med positiva känslor. För det lite äldre barnet som misslyckats med sitt läsande i skolan kan istället negativa känslor framkomma och att barnet istället vill fly ifrån läsandet medan en tonåring och en lärare kan tolka och värdera samma text på två olika sätt. Dessa olika känslor och förhållningssätt styr våra handlingar till hur vi förhåller oss till literacy (Fast 2007).

4.3 Språkutveckling

Språkutveckling är det andra teoretiska begreppet som ligger till grund för mitt examensarbete. I läroplanen för förskolan står det att förskolan har ett ansvar att barnen ska ”utmanas och stimuleras i sin utveckling av språk och kommunikation” (Skolverket 2018, s. 15).

Vidare har läroplanen för förskolan listat ett flertalet mål som förskolan ska ge varje barn förutsättningen att utveckla. I ett av dessa mål kan man läsa att barnen ska få möjlighet att utveckla ”ett nyanserat talspråk och ordförråd samt förmåga att leka med ord, berätta, uttrycka tankar, ställa frågor, argumentera och kommunicera med andra i olika sammanhang och med skilda syften (Skolverket 2018, s. 14). Ytterligare ett mål från förskolans läroplan som är väsentligt för mitt examensarbete är att barnen ska ges ”intresse för skriftspråk samt förståelse för symboler och hur de används för att förmedla kunskap” (Skolverket 2018, s. 14).

I boken *Glädjen att förstå* skriver Bergöö & Jönsson (2012) att språket är människans främsta redskap för att tänka, kommunicera och lära. Längtan efter att själv kunna uttrycka sig och kunna kommunicera med andra är det som driver barns språkutveckling framåt. “När vi samtalar, skriver och läser skapar vi betydelser. Allt lärande har en språklig sida och språkets kraft i lärandet är just dess förmåga att skapa betydelse i kommunikationen människor emellan” (Bergöö & Jönsson 2012, s. 45).

Vi människor använder språket som redskap när vi ska lära oss nya saker och för att kunna kommunicera med andra. Vi alla människor behöver ett rikt språk och ett stort ordförråd. Bergöö & Jönsson (2012) anser att detta sker via språkanvändning kring ett innehåll och att detta kan gestaltas med barnen i verksamheten på förskolor. Språket är ett komplext och dynamiskt system av symboler vilket innebär att det ges möjlighet till att ta tillvara på språket på många olika sätt.

Språket har i huvudsak en social funktion. Dessutom är det en mycket viktig faktor för den kognitiva förmågan, eftersom det påverkar vårt tänkande. Genom att språket ger oss möjligheter att koda föremål och företeelser, underlättar det för oss att minnas och att uppmärksamma omgivningen. Språket hjälper oss att lösa problem: vi kan diskutera med andra, och med oss själva, och göra analyser.

(Svensson 2009, s. 12).

Dessutom signalerar vi genom språket en grupptillhörighet och språket får oss att känna en sammanhållning. Genom språket blir kontakten och kommunikationen mellan människor enklare och på så sätt är språket en viktig del för människans totala utveckling (Svensson 2009). Håland Anveden (2017) skriver i sin artikel *Främja barns språkutveckling* ”Att kunna lyssna är nyckeln till framgångsrik språkutveckling och att lära sig att lyssna är lika kognitivt krävande som att lära sig tala” (2017, s. 2). Det passiva ordförrådet är ständigt större än det ordförråd man aktivt använder vilket resulterar i att barnen i början av deras språkutveckling alltid tar längre tid på sig när de själva försöker berätta något än vad det tar för barnen att förstå vad andra människor berättar.

Chambers (2011) nämner att ifall man samtalar kring böckerna man läser bidrar det till att barnen får förståelse för ordens betydelse. Det bidrar också till att deras ordförråd ökar och barnen uppmuntras till att samtala kring boken vilket gynnar språkets utveckling. Genom att samtala kring boken har barnen möjlighet att komma med egna tankar och funderingar.

4.4 Sammanfattning

Literacy och språkutveckling går hand i hand och jag ansåg att båda begreppen har en viktig roll i studien. Barnen ska stimuleras i sin utveckling av språket samt att språket är vårt främsta redskap för att lära oss nya saker och att kommunicera med andra. Literacy finns med oss i olika sammanhang, metoder och i alla möjliga situationer där läsande och skrivande används i förskolan och det hjälper barnen i sin språkutveckling.

5. Metod

I detta kapitel presenteras de metodval som gjorts för examensarbetet. Därefter kommer det insamlade empiriska materialet redogöras för samt vilka urval och etiska överväganden som genomförts. Metod handlar om så mycket mer än hur ”data om verkligheten” samlas in och behandlas. Det handlar om ”hur problemet framställs, vilka frågor som ställs, vilka begrepp som används och hur argumentationen kring lösningar byggs upp” (Alvehus 2019, s. 17).

5.1 Metodval

Som forskningsmetod används i denna studie kvalitativa forskningsintervjuer. Kvalitativ metod innebär att man utgår från data som är ”mjuk”, detaljrik och enbart omfattar några personer. Metoden intresserar sig för samband och innebär även att man har fokus på ord, närhet och personliga relationer. Kunskapen man söker i en kvalitativ metod är genom subjektet och man studerar den sociala verkligheten genom avgränsade aspekter. Kvalitativ metod är en tolkande forskning och det som kännetecknar den kvalitativa forskningen är att forskaren har ett intresse för vad hen vill ha sagt och vilken forskning man vill bidra med och till (Alvehus 2019).

Då syftet för denna studie var att studera pedagogernas syn på högläsningens betydelse för barns språkutveckling i förskolan, var det högst relevant att genomföra denna studie genom att göra en kvalitativ undersökning. Studien genomfördes genom semistrukturerade intervjuer och genom dolda observationer (Magne Holme & Krohn Solvang 1997).

Alvehus (2019) anser att genom en semistrukturerad intervju, ögon mot ögon är det lättare att komma åt personens åsikter, känslor, erfarenheter och tankar. Under intervjun kan öppna frågor ställas och det finns chans till att kunna ställa följdfrågor. Studien utfördes genom att intervjuarna följde ett formulär (se bilaga 1) med 13 öppna frågor som samtalen inriktades kring och därefter fick pedagogerna ytterligare en fråga om hen kunde berätta om en högläsningssituation de nyligen haft. Till den frågan hade intervjuaren ett flertal följdfrågor som ställdes beroende på informantens svar. Intervjufrågorna var utformade utifrån studiens syfte och frågeställningar. ”Intervjuer är en viktig metod i kvalitativ forskning och skapar på många sätt möjligheter i det att de

ger tillgång till andra människor sätt att se på saker och ting” (Alvehus 2019, s. 90).

I studien gjordes observationerna under två högläsningssituationer. Barnen som medverkade i observationerna känner mig sen tidigare och jag berättade inte för dem att jag gjorde en observation eftersom jag ville att barnen skulle vara som vanligt och agera naturligt.

Patel & Davidson (2003) menar att observationer kan till exempel visa hur människor beter sig i vardagliga situationer. Utifrån denna synvinkel gjordes observationerna i två olika barngrupper, i åldrarna 1-3 år och 5 år för att kunna studera pedagogernas arbetssätt samt hur en högläsningssituation kan se ut i verksamheten.

5.2 Urval

Undersökningen har genomförts med sex förskolelärare som arbetar i samma kommun men på fem olika förskolor. I samband med att studien skulle påbörjas kontaktades först fyra förskolelärare via telefon och fick frågan om de ville vara med i en undersökning kring pedagogernas syn på högläsningens betydelse för barns språkutveckling. Därefter önskades att mer material skulle samlas in för att nå en så kallad ”mättnad” i informationen vilket innebär att man märker att det är likadan information som sägs vid varje ny intervju. Därav kontaktades då ytterligare två förskolelärare, för att fråga ifall de kunde medverka i en intervju.

På två av förskolorna var majoriteten av alla barn flerspråkig. En av pedagogerna som intervjuades berättade att det enbart är ett barn i deras barngrupp som har svenska som modersmål, resterande barn är flerspråkiga. På de andra tre förskolorna hade majoriteten av alla barnen svenska som modersmål. Tre av förskolorna ligger på landsbygden men i tre olika områden, en av förskolorna ligger mitt i centrum av staden och den femte ligger i utkanten av staden. Pedagogerna som intervjuats arbetar med olika åldersgrupper vilket var ett önskemål när jag gjorde mitt urval för att få fram hur man arbetar med högläsning i olika åldersgrupper.

Med tanke på riktlinjerna kring dataskyddsförordningen GDPR (The General Data Protection Regulation) och skyddet av personuppgifter är intervjuarna anonyma. De tilltalas inte med namn under den inspelade intervjun och i studien används fiktiva namn på pedagogerna.

Det gjordes även två observationer på en av förskolorna där två av pedagogerna som intervjuades arbetar. Observationerna gjordes på den förskola som jag själv arbetar på, men på andra avdelningar. Detta på grund av den pandemi som just nu råder i hela världen (Covid-19) vilket resulterar i att förskolor inte tar emot utomstående människor i sina verksamheter och jag fick därmed inte lov att göra observationer på någon annan förskola. Där gjorde jag ett urval att observera en högläsningssituation på småbarnsavdelningen och den andra observationen gjordes i en barngrupp på storbarnsavdelningen. På grund av den pandemi jag nämnde ovan var det många barn som var frånvarande på förskolan. Detta resulterade i att det enbart var fem barn som medverkade i observationen på småbarnsavdelningen och sex stycken barn på storbarnsavdelningen. Genom observationerna vill jag se barnens engagemang, ifall de är vana att bli lästa för och ifall barnen kommer med egna tankar/reflektioner. Jag valde att genomföra observationerna i två olika barngrupper med olika åldrar för att kunna jämföra hur de olika högläsningssituationerna kan se ut beroende på barnens ålder. Observationerna är ett bra komplement till intervjuerna eftersom enbart intervjuerna inte hade sagt något om barnens sociala sammanhang (Repstad 2007).

5.3 Intervjuer

Innan intervjuerna genomfördes kontaktades pedagogerna som nämnts i ovanstående text. När personerna tackade ja till att medverka i intervjuerna fick de själva bestämma tid och plats för vart och när intervjuerna skulle ske.

Flera av intervjuerna önskade få läsa igenom frågorna innan intervjun för att få tid att fundera kring dem så de kunde ge mer utförliga svar. Därför skickades intervjufrågorna till samtliga informanter. Innan varje intervju påbörjades fick samtliga pedagoger fylla i en samtyckesblankett (se bilaga 2) för att ge sitt medgivande till att medverka i studien och för att intervjun skulle spelas in. Intervjun spelades in och därefter sparades de på Malmö universitets server för att materialet ska förvaras säkert. Alan Bryman (2011) beskriver i sin bok *Samhällsvetenskapliga metoder* att det kan vara en fördel att spela in intervjuerna eftersom det då är lättare att gå tillbaka till inspelningen och lyssna på svararen vid flera tillfällen, vilket i sin tur kan bidra till att få fram en djupare analys i studien.

5.4 Observationer

Innan observationerna hölls hade samtyckesblanketter lämnats till barnens vårdnadshavare på avdelningarna. Dessa skulle signeras om barnen fick lov att medverka i studien och därefter lämnades de tillbaka till pedagogerna på förskolan. När tillräckligt många samtyckesblanketter hade blivit signerade hörde pedagogerna på avdelningen av sig till mig och vi bestämde en dag och tid som passade bra för en observation. Likt intervjuerna spelades även observationerna in för att lättare kunna gå tillbaka och lyssna på situationen igen. Det fördes även fältanteckningar för att kunna notera barnens koncentration, distraktion, reaktioner med mera under högläsningen och i samtalet efteråt.

Den första observationen var på storbarnsavdelningen tillsammans med sex barn och en pedagog. Avdelningen läser i mindre grupper och ägde rum på förmiddagen efter fruktstunden. Det var 10 barn som skulle deltagit men tyvärr var det fyra barn som var hemma denna dag när observationen utfördes. Det andra observationstillfället hölls på småbarnsavdelningen, där fem barn medverkade under högläsningssituationen. Även denna observation ägde rum på förmiddagen men innan barnen skulle äta lunch.

5.5 Bearbetning av materialet

När alla intervjuer och observationer var genomförda var det tid att transkribera all insamlad empiri. Det gjordes genom att noggrant lyssna igenom varje intervju och observation samtidigt som det skrevs ner ordagrant på datorn. På så sätt förvandlas tal till text och när jag därefter hade skrivit ut texten från datorn kunde man se en bredare bild av den insamlade empirin. Materialet har lästs vid flera tillfällen och jag har strävat efter att vara neutral när jag letat efter nya samband och viktiga detaljer. Alvehus (2019) menar att det här är första steget in i analysen. Därefter delades svaren in med hjälp av färgpennor i olika och specifika ”teman” för att kunna studera empirin genom olika mönster. Bryman (2011) menar att man på så vis kan jämföra och se mönster, ifall det eventuellt finns några skillnader och/ eller likheter i de olika intervjuerna och observationerna. Intervjuarnas olika svar analyserades, vilka mönster kan man se? När tycker och gjorde pedagogerna likadant och var det någon som gjorde eller tyckte annorlunda jämfört med de andra pedagogerna? Jag började sortera för att skapa

ordning i materialet och sorterade det efter olika former av åtkomster och regelbundenheter som är relevanta för studiens syfte och frågeställningar. Det är omöjligt att använda all insamlad empiri och Alvehus (2019) menar att det måste ske en utslutning av materialet och att forskaren bör förhålla sig till det som är väsentligt för sin studie.

Intervjuerna genomfördes för att få fram vad pedagogerna har för syn på högläsningens betydelse för barns språkutveckling och för att få veta hur prioriterad högläsningen är på förskolorna samt hur pedagogerna arbetar med högläsning i verksamheten.

Observationerna genomfördes för att få en inblick om hur en högläsningssituation kan se ut i verksamheten och för att se hur barnen hanterar en högläsningssituation och hur engagerade och nyfikna de är.

5.6 Etiska överväganden

Johansson och Karlsson (2013) tydliggör i sin bok *Att involvera barn i forskning och utveckling* att det innebär många etiska frågeställningar när forskare samlar in empiri från privata barn och vuxna. Dessa etiska frågeställningar handlar enligt (Bryman 2011) om anonymitet, frivillighet, integritet och konfidentialitet.

Vetenskapsrådet (2011) fyra forskningsetiska principer förhöll jag mig till när jag samlade in empirin till studien. Det första är *informationskravet* och det förhöll jag mig till genom att jag först informerade pedagogerna vad mitt syfte var med min studie och frågade ifall de ville medverka i den. Alla pedagoger och vårdnadshavare till barnen som observerades fick innan materialet skulle samlas in skriva på en samtyckesblankett där de stod vem jag är, vad som ska undersökas, syftet med studien och kontaktuppgifter om de skulle ha några tankar eller oklarheter. Därefter är det *samtyckeskravet* och det förhöll jag mig till genom att informera pedagogerna och vårdnadshavare att det är frivilligt att medverka i studien, att de har rätt att avbryta sin medverkan och/eller återkalla samtycket om så önskas utan några negativa konsekvenser. Den tredje principen är *konfidentialitetskravet* vilket innebär att alla människor som medverkar i studien har rätt att vara anonyma. De ljudupptagningar och fältanteckningar som samlades in används enbart till studien och när studien är genomförd kommer det insamlade materialet raderas. Den fjärde principen är *nyttjanadepkravet* vilket innebär att det insamlade materialet enbart kommer användas

för den aktuella studien. Det är enbart jag, min handledare och examinator som kan få tillgång till empirin och i studien kommer jag inte använda några namn, varken på barn eller pedagoger.

5.7 Analyismetod

I en studie är analysen en fundamental del. ”Det är här som den teoretiska referensramen möter det empiriska materialet, problemet nystas upp och slutsatser dras. Genom analysen ska läsaren kunna följa författarens tankegångar och se hur argumentet är uppbyggt” (Alvehus 2019, s. 110). Här redogörs hur jag gått tillväga när jag analyserade min empiri. När transkriberingarna av intervjuerna och fältanteckningarna från observationerna var gjorda valde jag att dela in empirin utifrån de mönster som jag kunnat se.

Jag sammanställde allt mitt material och delade in det i olika teman och högläsning blev det övergripande temat i empiriinsamlingen. Utifrån högläsningen kunde empirin delas in i två olika teman där det ena blev kopplat till literacy och språkutveckling och det andra temat kring högläsningens förutsättningar. Därefter samlade jag allt som handlade om samma sak i olika högar, exempelvis språkutveckling i en hög, större ordförråd i en annan, stora barngrupper i en tredje och så vidare för att sedan göra det till underrubriker i resultatavsnittet. Jag använde mig även av citat från intervjuerna för att förstärka resultatavsnittet.

När jag analyserade på detta sätt och utgick från de synvinklar och mönster som man kunnat se fanns även studiens syfte med i åtanke, vilket resulterade i att jag lättare kunde undvika att hamna i något som inte var av relevans. Analysen handlar om att forskaren ska försöka berätta om det empiriska materialet som hen har arbetat så mycket med för att samla in. Vad forskaren berättar beror på de problem som tidigare formulerats. (Alvehus 2019).

6. Resultat och Analys

Vid genomgången av intervjuernas svar och observationerna fanns det återkommande mönster och begrepp. Här nedan kommer intervjuerna och observationerna presenteras, analyseras och tolkas med hjälp av de teorier och begrepp som tidigare presenterades under teoretiska perspektiv. Resultatet redovisas utifrån två teman, där det första är högläsning kopplat till språkutveckling och literacy med underrubrikerna *språkutveckling, literacy, större ordförråd* och *stora barngrupper*. Det andra temat är kopplat till högläsningens förutsättningar med underrubrikerna *hur en högläsningssituation kan se ut, observation i barngrupp, läsmiljön* samt *planerat eller spontant*. Här nedan kommer dessa underrubriker presenteras var för sig.

6.1 Högläsning kopplat till språkutveckling och literacy

Björklund (2008) samtalar mycket om literacy och att språket har en stor betydelse för barn, att de lär sig språket redan från tidig ålder och innan de själva kan läsa eller skriva. Genom högläsning möter barnen språket, Fast (2008) belyser literacy och att det kännetecknas som en social aktivitet och att barn genom högläsning får chans att i gemenskap med vuxen och andra barn samtala kring bokens handling, reflektera, diskutera egna tankar och funderingar vilket i sin tur gynnar barns språkutveckling.

I analysen av intervjuerna blev högläsning det övergripande temat och därifrån blev det många intressanta diskussioner och uppfattningar kring högläsningens betydelse.

6.1.1 Språkutveckling

Resultatet visar på att det endast är en av förskolorna som samtalar om högläsning och språkutveckling under fortbildningsdagar eller när de har sina arbetsplatsträffar. Det var enbart en av de sex pedagogerna som intervjuades som planerade för högläsning i verksamheten under den enskilda planeringen som alla pedagogerna har. Däremot svarade samtliga pedagoger när de under intervjun fick frågan *Hur ser du kring högläsningens betydelse?* att de anser att högläsningen är mycket viktig och betydelsefull för barnen och för deras språkutveckling. En av pedagogerna berättar att hen är mycket förtjust i böcker och läser mycket själv, att hen är uppväxt med böcker och alltid själv blev läst för innan läggdags. Pedagogen anser att Sverige har en stor

sagoskatt och så många fina barnböcker att tillgå. Vidare belyser hen vikten av att barnen ska bli lästa för och att högläsningen är så otroligt betydelsefull för barnen.

Pedagogerna var överens om att högläsningen bidrar till att barnen utvecklar sitt språk och språkförståelsen. Vidare menade samtliga pedagoger att högläsningen är mycket språkutvecklande och viktig i olika sammanhang.

Jag tycker att det är viktigt i olika sammanhang, just det här kunna sitta ner och varva ner och lyssna på någon annan, höra nya ord, språkförståelsen, man har ju hört om det att ett barn som läser mycket eller får höra mycket böcker och så, hur många fler ord barnet kan, än ett barn som inte får.

(Intervju C)

I en av intervjuerna berättade pedagogen att de var 17 barn i deras barngrupp och att det enbart var ett av de barnen som hade svenska som modersmål och att högläsningen i deras barngrupp är ”mycket språkutvecklande”. Under intervjuerna fick pedagogerna även frågan *Vilka effekter anser du att högläsningen kan ge barns språkutveckling?* även där resulterades det till att samtliga pedagoger är överens om att högläsningen ger positiva effekter.

6.1.2 Literacy

Utifrån resultaten från intervjuerna kan jag se att pedagogerna använde sig av literacy för att öka barnens intresse och nyfikenhet. En av pedagogerna som arbetade i en barngrupp med yngre barn berättade att de använder sig av sagolådor som ett hjälpmedel vid högläsning i deras verksamhet. Pedagogen berättar vidare att de har valt ut några sagor som bland annat lilla gumman och de tre små grisarna. Pedagogen ger exempel på hur en sagolåda kan se ut och berättar att lådan med sagan bockarna Bruse innehåller tre bockar, en bro, ett troll och den fysiska boken så barnen samtidigt kan bläddra i boken när de leker för att öka deras nyfikenhet och intresse. I intervjuerna belystes även att när de arbetar med yngre barn så använder de sig av flanogsagor, tecken och mer levande material när de läser böcker.

Många av pedagogerna hade en positiv inställning till digitala verktyg och under alla intervjuer belystes läsplattor samt projektorer som hjälpmedel under högläsningssituationerna.

När vi har högläsning med barnen så tar vi Polyglutt och kopplar upp till projektorn så vi har det på storbild, så alla barnen ser bilderna. För annars blir det bara... för när vi sitter med en bok så blir det bara att barnen ropar "ja vill se bilderna" eller "jag ser inte bilden, jag ser inte" så då blir det så lite fokus på texten och bokens handling för det blir bara fokus på bilderna och att de inte ser. Så det man läser och bokens handling uppfattar barnen inte. Eller dom tar inte det till sig liksom utan fokuserar på allt annat. Så därför brukar vi alltid använda oss av Polyglutt på storbild.

(Intervju B)

Vidare berättar en av pedagogerna att de inte läser så ofta för barnen i deras verksamhet men att barnen har fri tillgång till läsplattor och att barnen använder sig av de för att själva läsa böcker via inläsningstjänsterna Polyglutt och Ugglo.

6.1.3 Ett större ordförråd

Under intervjuerna nämnde alla pedagogerna att högläsningen bidrar till ett större ordförråd.

Ordförrådet stärks ju, och sen tänker jag att det kanske inte alltid är så att man förstår alla ord i en bok första gången man läser det, och det är ju inte säkert eller alltså så är det ju när du hör folk prata så förstår du kanske inte alla ord på en gång, utan det får man ju repetera. Men desto mer man läser, desto fler ord får man ju höra och desto större ordförråd får du ju.

(Intervju D)

Pedagogerna menar att högläsningen handlar mycket om att de ska få möta nya ord och att högläsningen bidrar till ett ökat ordförråd. Vidare menar pedagogerna att man genom högläsning inte bara använder sig av de ord barnen hör när man samtalar utan de får chans att möta nya ord genom böckerna och får höra orden i olika sammanhang. En av pedagogerna anser att ifall barnen lär sig fler ord kan de uttrycka sig på fler sätt vilket är viktigt för barnens språkutveckling och en av de andra pedagogerna menar att barnen genom högläsningen får höra nya ord och nya långa meningar vilket bidrar till att de får ett större ordförråd och lär sig meningsbyggnader. Vidare belyser pedagogen att det är mycket viktigt för barnen att höra på skriftspråket för att lära sig ett mer avancerat språk.

6.1.4 Stora barngrupper

Vidare var alla pedagogerna överens om att det inte är optimalt att läsa för en hel barngrupp ifall man vill låta barnen få chans att kunna reflektera, diskutera och samtala kring bokens handling. Något som även Säljö (2005) belyser vikten av för barns literacy.

Resultatet av intervjuarnas svar är att det är lättare att fånga alla barnen och mer givande för barnen ifall de får högläsning i mindre grupper och samtliga pedagoger nämnde att det är svårt att läsa för en hel barngrupp då barnen kan vara på olika nivåer i deras utveckling. Det som kan vara passande för några barn är alldeles för lätt för några andra vilket då kan medföra att barnen blir okoncentrerade, tappar intresset och det är svårt att fånga de barn som inte är vana vid att bli lästa för. Dessutom får alla barnen i en mindre grupp chans att prata, reflektera och komma med egna tankar och funderingar kring bokens handling. Likaså menade pedagogerna att det är lättare att få alla barnen att lyssna och bli involverade i boken när man läser i mindre barngrupper. Håland Anveden (2017) menar att nyckeln till framgångsrik språkutveckling är att barnen lär sig lyssna. Under intervjuerna ställdes frågan *Brukar ni reflektera och samtala kring bokens handling? Om ja, i så fall hur?* En av pedagogerna berättar att hen brukar ställa frågor om händelserna i boken och att barnen då får chans att vidga samtalet.

Jag som pedagog tycker det är positivt och jag låter barnen samtala om andra ämnen som kommer in och är deras egna tankar och erfarenheter. Så jag tycker det bara är positivt för mig att ha sådana samtal. Jag tycker det är lärorikt och jag stannar när jag hittar nya ord i boken och då frågar jag barnen ”vad betyder det här ordet?” och då gissar barnen.

(Intervju F)

Svaren som pedagogerna gav på denna fråga resulterar till att alla pedagogerna reflekterar mer eller mindre under varje högläsningssituation. Pedagogerna ställer frågor till barnen, ibland återberättar de bokens handling och samtalen blir olika långa beroende på hur mycket nyfikenhet och intresse barnen har för boken de läst och ifall pedagogerna har hunnit tänka ut några bra frågor de kan ställa till barnen.

6.2 Högläsningens förutsättningar

Under intervjuerna fick pedagogerna frågor kring hur de arbetar med högläsning i verksamheten. De fick bland annat frågor kring hur en högläsningssituation ser ut i deras verksamhet, ifall de läser planerat eller spontant, vilken funktion de anser att högläsningen har i deras verksamhet samt ifall läsmiljön hade någon inverkan för högläsningen. Här kunde man se att samtliga pedagoger hade liknande synsätt till hur de önskade att en högläsningssituation skulle se ut, men verkligheten varierar från förskola till förskola.

6.2.1 Hur en högläsningssituation kan se ut

Pedagogernas högläsningssituationer såg väldigt olika ut eftersom de till största del inte hade planerade högläsningssituationer. I de enstaka planerade högläsningssituationer som pedagogerna hade så var de till största del alltid pedagogerna som valde vilken bok som skulle läsas då de ansåg att det delvis gjordes av ren rutin för att de ville välja en bok som de själva ansåg vara intressant eller hade med deras tema på förskolan att göra eller så gjorde de det på grund av att de ville spara in tid och eventuella konflikter som kunde dyka upp om barnen inte var överens. Några pedagoger lät ibland barnen rösta på exempelvis två böcker, vilket var mycket uppskattat av barnen för då fick de känna delaktighet i valet av bok och det i sin tur bidrar till positiva effekter för barnens språkutveckling. När de spontana högläsningssituationerna ägde rum så var det oftast barnen själva som hade valt en bok och ville bli läst för.

6.2.2 Observation i barngrupp

Observationer gjordes för att få en inblick i verksamheterna och hur en högläsningssituation kan se ut. Den första observationen gjordes på storbarnsavdelningen och där samlade pedagogen de barn som skulle medverka i observationen på golvet med ansiktet mot en vit duk. Via en projektor och inläsningstjänsten Polyglutt visade pedagogen första sidan av boken de skulle läsa *"Vem gick in med skorna på?"*. Boken handlade om att de skulle ha ett kalas men så var det någon som hade gått in med skorna på, så det hade blivit massor av lera på det nytvättade golvet. Det blev ett fall för Leon och Liv att lösa detta mysterium, vem var den skyldige? Under högläsningssituationen pausade pedagogen boken vid flera tillfällen för att ställa frågor och barnen fick själva fundera ut och gissa på vem det kunde vara som var den skyldige. Barnen var engagerade, återkopplade till vad de såg på bilderna i boken och kom med olika gissningar och funderingar under bokens gång. Pedagogen ställde följdfrågor till barnen och det blev ett bra samtal mellan pedagog och barn. Jag upplever att både pedagogen och barnen var nyfikna och intresserade.

Den andra observationen gjordes på småbarnsavdelningen och där samlade pedagogen barnen i ett lite mindre rum på förskolan där det fanns en matta och många speglar på väggarna. Pedagogen visade boken för barnen och berättade vad boken heter och vad den handlar om, som i detta fall var känslor. Pedagogen läser från en fysisk bok och har

den riktad utåt mot barnen när hen läser. Igelkotten i boken visar olika känslor och pedagogen frågar barnen ifall de såg vilken känsla igelkotten visade. Hur ser igelkott ut när han är arg? Hur ser igelkott ut när han är glad? Efter varje känsla i boken frågade pedagogen barnen exempelvis hur barnen ser ut när de är glada och barnen fick titta på sig själva i en spegel när de skrattar för att se hur den känslan kunde se ut. Vidare frågade pedagogen vid exempelvis sidan om rädsla ifall de är rädda för någonting och berättar vad hen själv kan bli rädd för. Pedagogen och barnen samtalande under bokens gång, barnen var engagerade och pratade väldigt mycket. Det var några barn som hade svårt för att sitta still och ett barn tappade intresset från och till, men pedagogen fångade barnet snabbt igen när hen ställde frågor till barnet. Det var en kort bok och när den var slut frågade pedagogen ifall något av barnen ville läsa boken för de andra, många barn sa ”jag vill” men de vågade nog inte riktigt. Barnen började prata om annat och kom in på andra spår så pedagogen avslutade högläsningssituationen.

På storbarnsavdelningen använde de sig av digitala verktyg och inläsningstjänsten Polyglutt och på småbarnsavdelningen använde pedagogen en fysisk bok. Båda pedagogerna pausade boken emellanåt för att samtala kring bokens handling och de ställde frågor till barnen. På storbarnsavdelningen blev det en helt annan diskussion och reflektion jämfört med småbarnsavdelningen. På storbarnsavdelningen satt barnen stilla, lyssnade och var mycket engagerade i boken och på småbarnsavdelningen var det först lite svårt att samla barnen men när pedagogen väl började prata var de flesta av barnen engagerade och nyfikna. De hade svårt för att sitta still, ibland var de mer nyfikna på att göra grimaser i speglarna runt om kring och något barn kom in på andra samtalsämnen men pedagogen fångade lätt deras intresse för boken igen.

Det gjordes även intervjuer med pedagogerna som medverkade i observationerna. Där kan man se skillnad på hur de arbetar med högläsning i verksamheten och att barnen på storbarnsavdelningen är mer vana vid att bli lästa för vilket kan resultera till att de hade lättare för att samla sig, lyssna och kunna reflektera och diskutera bokens handling jämfört med barnen på småbarnsavdelningen.

6.2.3 Läsmiljön

Fem av sex pedagoger önskade att de hade haft en läsmiljö som var mer anpassad för just högläsning då de menade att bristen på en mysig och lugn läsmiljö påverkade högläsningssituationen negativt. När pedagogerna fick frågan *har läsmiljön någon betydelse?* svarade en av pedagogerna att hen anser att all närmiljö har stor betydelse och hen menar att läsmiljön påverkar också hur intressant eller ointressant en bok kan vara. En av de andra pedagogerna belyste även hen att läsmiljön har en viktig roll och att deras nuvarande läsmiljö varken är mysig eller optimal vilket hen anser påverkar deras högläsning negativt. Däremot var det en av pedagogerna som intervjuades som menar att

just när de är så små så tycker jag det är mer att det ska vara mysigt, men jag tror inte man behöver en speciell. Just i det här rummet har vi bara böcker och läser utan att man kan läsa ute, man kan läsa inne, sitta vid bordet och läsa. Nej jag tror inte det har jättestor betydelse.

(Intervju D)

6.2.4 Planerat eller spontant?

Under intervjuerna kunde man se tydliga mönster på att det inte sker så många planerade högläsningssituationer utan de flesta var spontana. Informanterna fick frågan *När och hur ofta läser ni för barnen? Planerat/spontant?* och då fick jag svar som

Inte just nu, vi jobbar inte så mycket med högläsning just nu” (Intervju A) och ”Ehm.. det är ju spontant, faktiskt. Tyvärr är det ingenting planerat just nu i alla fall. Det blir ju så att allt annat, kommer ju liksom, ja tar större plats än högläsning. Inte för att det är mindre viktigt.

(Intervju E)

Resultatet från intervjuerna visar på att högläsningen inte har en speciellt stor plats i någon av verksamheterna på de förskolor där pedagogerna arbetar. Det är enbart en av pedagogerna som planerar för högläsning men enbart för tre tillfällen i veckan. På en annan förskola hade de högläsning varje dag innan lunchen men där används högläsningen mer som ett tidsfördriv utan något vidare syfte. På de resterande förskolorna hade de ingen planerad högläsning, inte heller på den förskola där de samtalade om högläsning på förskolans fortbildningsdagar utan pedagogerna menar att högläsningen sker vid spontan tillfällen, exempelvis ifall något barn själv vill bli läst för och kommer med en bok eller att de ser ett tillfälle till att ta en bok som de kan läsa för något eller några barn.

Alla pedagogerna berättar i intervjun att de hade önskat att de fanns mer tid, eller att de tog sig tiden till högläsning varje dag. Problematiken till varför de menar att de inte gör det är delvis för att de inte planerar för det i verksamheterna och att det då blir att det är högläsningen som bortprioriteras.

Det är tidsbrist, det är personalbrist och man har inte med det i planeringen vilket också gör att det blir brist på tid

(Intervju E)

Vidare berättar samtliga pedagoger att de hade önskat att det fanns stunder på dagen där de hade haft möjlighet att gå ifrån och sätta sig och läsa en bok med bara några barn, för att ge de barnen lite extra uppmärksamhet och bidra till en positiv, meningsfull och språkutvecklande stund mellan pedagog och barn. Pedagogerna i intervjuerna anser att den tiden tyvärr inte finns i verksamheterna men att de hade önskat det för att barnen på så vis hade känt positiva känslor till högläsning.

6.3 Sammanfattning

Syftet med studien var att studera pedagogernas syn på högläsningens betydelse för barns språkutveckling i förskolan. När intervjufrågorna gjordes hade jag studiens frågeställningar i åtanke. Genom alla intervjuer som gjordes fick jag konkreta svar från pedagogerna som intervjuades och observationerna var mycket intressanta. Genom svaren som framkom under intervjuerna kunde jag resultera till att samtliga pedagoger anser att högläsningen är mycket viktig för barns språkutveckling och att högläsningen enbart ger positiva effekter. Pedagogerna arbetar på olika sätt med högläsning i den dagliga verksamheten då pedagogerna till största del inte hade någon planerad högläsning utan enbart vid spontana tillfällen. Samtliga pedagoger följde mer eller mindre upp högläsningen i verksamheten genom att de efter att boken hade lästs samtalade kring bokens handling genom exempelvis frågor, reflektioner och diskussioner. Det var enbart en verksamhet som använde sig av levande material för att samtala om boken men däremot var det inga pedagoger som nämnde att de följde upp högläsningen på något annat sätt, genom exempelvis leken, skapande eller dylikt.

7. Diskussion

Nedan diskuterar jag mitt metodval och resultat kopplat till tidigare forskning.

Resultatet diskuteras även med mina egna tankar och slutsatser dras utifrån resultatet.

Jag valde att dela upp diskussionen i en metoddiskussion och en resultatdiskussion.

Därefter kommer förslag till fortsatt forskning ges.

7.1 Metoddiskussion

Jag anser att metoderna jag använde för att samla in materialet till min studie var passande och givande. Områdena som undersöktes var en bra variation och det var intressant att se hur de olika verksamheterna arbetade med högläsning beroende på intresse, ålderskillnader och för de verksamheter där majoriteten av barnen hade annat modersmål än svenska. Intervjuerna gick som planerat och jag fick möjligheten att intervjua olika pedagoger på olika förskolor runt om i kommunen för att få ta del av pedagogernas syn och arbetssätt kring högläsning. Däremot var det planerat för ytterligare två intervjuer med på grund av personalbrist och sjukdom på informanternas arbetsplatser blev dessa inställda. Det hade varit intressant ifall jag hade haft möjlighet att utföra samtliga intervjuer som planerat men när jag läste igenom det material som hade samlats in kände jag trots allt en mättnad vilket resulterade till att jag gick vidare med den empiri som jag hade samlat in.

För att få en direkt bild av pedagogers och barnens engagemang och beteende under högläsningssituationen gjordes observationer, något som Bryman (2011) även belyser vikten av att göra för att få en klar bild av verkligheten. Det var intressant att få en inblick i hur en högläsningssituation kan se ut i verksamheterna men eftersom pedagogerna visste att jag skulle observera en högläsningssituation blev denna situation planerad och personalen hade valt ut vilken bok som skulle läsas för barnen. Jag är även medveten om att observationerna inte riktigt stämmer överens med verkligheten alltid då pedagogerna som observerades visste varför jag gjorde observationerna och vad jag undersökte. Jag hade därför önskat att jag hade haft möjligheten att utföra fler observationer på andra förskolor än den jag själv arbetar på för att få en bredare och kanske mer realistisk syn på högläsningssituationer ute i verksamheterna och hur de eventuellt skiljer sig åt mellan förskolorna. Hade fler observationer gjorts hade kanske

studiens resultat blivit annorlunda. Jag står även frågande till ifall resultatet av observationerna hade påverkats ifall alla barnen hade varit närvarande vid observationstillfällena.

När jag skrev min analys var det jag själv som tolkade materialet och när jag hade hittat olika mönster och delade in de i teman var det därefter jag som valde ut vad som skulle tas upp ifrån empirin utifrån studiens syfte och relevans. Alvehus (2019) menar att kvalitativ metod är en tolkande forskning och att det är svårt att redovisa all insamlad empiri.

Jag anser att jag har fått ta del av pedagogernas tankar, kunskap och uppfattningar genom intervjuerna och utifrån de teman som framkom kunde dessa analyseras och redovisas med hjälp av valda teorier. Däremot kan det jag tolkar genom intervjuerna och observationerna tolkas annorlunda av någon annan och studien är baserad på enbart ett begränsat antal pedagoger. Trots detta ser jag att det finns många likheter kring de deltagande förskolornas syn och arbetssätt vilket får mig att tro att det kanske är fler förskolor som har liknande syn och arbetssätt kring högläsning.

7.2 Resultatdiskussion

Jag får uppfattning av att samtliga pedagoger som intervjuats i min studie är väl medvetna om vikten av högläsning. Fast (2001) är en av många som anser att barn som vistas i miljöer med högläsning har större möjlighet att utveckla språket och hur man hanterar språket än de barn som inte haft samma förutsättningar.

Jag kan även genom intervjuerna i min studie konstatera att samtliga pedagoger är medvetna om högläsningens inverkan för barns språkutveckling, något som bland annat Edwards (2008), Fast (2001) Wedin (2011) och Solstad (2015) belyser vikten av i deras forskning. Solstad (2015) och Edwards (2008) samtalar om bildernas betydelse för barns fantasi och förmåga att kunna tolka i berättandet av bilderna, något som barnen i min studie ges stora möjligheter till när de får leka med sagolådor i verksamheten.

Wedin (2011) belyser högläsningens positiva funktioner och att högläsningen bidrar till gemenskap, positiva känslor och sammanhållning. När pedagogerna ger högläsningen tid och låter barnen få reflektera, återberätta, diskutera och samtala om bokens handling under och efter dem läst boken så får alla barnen chans att komma till tals. De lyssnar på varandra, lär av varandra och jag anser att barnen på så sätt får en meningsfull och

lärorik stund där de förhåller sig positivt till literacy samtidigt som deras språk utvecklas.

Chambers (2011) belyser att en mysig och avskild läsmiljö är en betydelsefull förutsättning för att högläsningen inte ska bli avbruten eller störd. Däremot nämner han att yngre barn inte störs och påverkas på samma sätt som de äldre barnen då de kan intressera sig och lyssna på en bok fast att de blir störda eller avbrutna. Detta synsätt blir tydligt i mina intervjuer då de pedagoger som tyckte att läsmiljön har en stor betydelse för högläsningen arbetar på storbarnsavdelningar och den pedagog som inte tyckte att läsmiljön hade så stor betydelse arbetar på en småbarnsavdelning.

Detta är något som även Fast (2007) samtalar mycket om då hon anser att barnens olika känslor och förhållningssätt styr deras handlingar till hur de förhåller sig till literacy.

Utifrån resultaten av mina intervjuer kan det fastställas att det i stort sätt inte var någon av förskolorna som arbetade aktivt med högläsning i verksamheten och det var enbart en pedagog som visade intresse för högläsning, hen hade ett tydligt syfte med högläsningssituationerna och gav barnen tid till att reflektera, återkoppla och samtala kring boken under tidens gång. Hur kommer detta sig? Varför arbetar de inte aktivt med högläsning? Detta är något som jag ställer mig mycket frågande till i min framtida yrkesroll. Bergöö & Jönsson (2012) lyfter båda högläsningens betydelse för barns språkutveckling för att få ett rikt språk och ett stort ordförråd och att barnen ska ges möjlighet till att vara delaktiga under högläsningen är något som Björklund (2008), Fast (2007) och Säljö (2005) upplyser alla tre vikten av. De menar att barnen ska få chans att koppla det man läser till exempelvis associationer, att läsandet skapar en förståelse för olika händelser och upplevelser som barnen ska få möjlighet att samtala kring. Även Chambers (2011) upplyser hur viktigt det är att samtala kring böckerna då barnen får möjlighet att bearbeta tankar, funderingar och känslor som uppstår under högläsningen.

I min studie används högläsningen inte som ett pedagogiskt verktyg och pedagogerna planerar inte för det eller prioriterar högläsningssituationerna i verksamheterna. Detta är något som även Damber, Nilsson & Ohlsson (2013) studie resulterade i och det gör mig mycket fundersam över förskolornas arbetssätt kring högläsning. Resultaten kring högläsningssituationerna i min studie påminner om Svensson (2009) resultat som hon

fick när hon undersökte ifall pedagogerna läste mycket böcker för barnen i förskolan. Eftersom samtliga pedagoger som intervjuades visade kunskap kring deras vetskap om högläsningens betydelse, ifall barnen blev lästa för samt att pedagogerna hade förståelse för vad konsekvenserna blev ifall barnen inte blev lästa för hade det varit mycket intressant att gå in djupare i detta. Är pedagogerna helt enkelt inte intresserade av högläsning? eller är kanske barngrupperna för stora så personalen inte räcker till för att högläsningssituationen ska bli meningsfull och lärorik? Mina frågor är många och jag funderar över ifall det fungerar likadant på övriga förskolor? Jag kan inte undvika att tänka på vad följderna av detta kan bli och att det kan blir svårare för barnen när de sedan börjar skolan.

I läroplanen för förskolan (Skolverket 2018) står det att barnen ska lyssna till högläsning och samtala om litteratur och andra texter för att få förutsättning att utveckla sitt språk. Läroplanen är ett styrdokument som samtliga förskolor ska förhålla sig till och jag ställer mig då frågande till hur och varför högläsningen då kan ha en så passiv roll i vissa förskolors verksamheter?

7.3 Fortsatt forskning

Jag skulle vilja undersöka varför det är just högläsningen som inte får en så stor plats i verksamheterna och varför det är så många förskolor som inte planerar för högläsning i den dagliga verksamheten. Vad kan följderna bli av detta för barns språkutveckling och hur går det för de barn när de börjar skolan jämfört med de barn som blivit lästa för i förskolan?

Samt hur påverkas högläsningen i verksamheten utifrån pedagogerna eget intresse för läsning och böcker? Detta är några frågor som hade varit intressanta att studera för fortsatt forskning kring högläsningens betydelse.

8. Referenser

Alvehus, J. (2019). *Skriva uppsats med kvalitativ metod*. 2.uppl., Stockholm: Liber AB

Bagga-Gupta, S., Evaldsson A., Liberg, C. & Sälsjö, R. (2013). *Literacy – praktiker i och utanför skolan*. Malmö: Gleerups.

Bergöö, K. & Jönsson, K. (2012). *Glädjen i att förstå- språk och textarbete med barn*. Lund: Studentlitteratur.

Björklund, E. (2008). *Att erövra literacy – Små barns kommunikativa möten med berättande, bilder, text och tecken i förskolan*. Diss. Göteborgs universitet: Acta universitatis Gothoburgensis. Tillgänglig: https://gupea.ub.gu.se/bitstream/2077/18674/1/gupea_2077_18674_1.pdf?q=aatt (Hämtad: 2020-03-21).

Bryman, A. (2011). *Samhällsvetenskapliga metoder*. 2. uppl., Malmö: Liber.

Chambers, A. (2011). *Böcker inom och omkring oss*. Huddinge: X Publishing

Dahlbeck, P. & Westerlund, K. (2018). *Att skapa språk och mening – Litteracitetarbete i förskola och förskoleklass*. Lund: Studentlitteratur.

Damber, U. Nilsson, J. & Ohlsson, C. (2013). *Litteraturläsning i förskolan*. Lund: Studentlitteratur.

Edwards, A. (2008). *Bilderbokens mångfald och möjligheter*. Stockholm: Natur & Kultur.

Fast, C. (2001). *Berätta! Inspiration och teknik*. Stockholm: Natur & Kultur.

Fast, C. (2007). *Sju barn lär sig läsa och skriva – Familjeliv och populärkultur i möte med förskola och skola*. Diss. Uppsala: Acta Universitatis Upsaliensis. Tillgänglig: <https://www.diva-portal.org/smash/get/diva2:169656/fulltext01.pdf>

(Hämtad: 2020-03-30).

Fox, C. (1993). *At the Very Edge of the Forest: The influence of Literature on storytelling by Children*. London: Cassell.

Heimer, M. (2016). *Högläsning – Läsutveckling från teori till praktik*. Stockholm: Gothia Fortbildning.

Håland Anveden, P. (2017). *Främja barns språkutveckling*, ss. 1-2. Stockholm: Skolverket. Tillgänglig: <https://larportalen.skolverket.se/LarportalenAPI/api-v2/document/path/larportalen/material/inriktningar/5-las-skriv/F%C3%B6rskola/035-flera-sprak-i->

[barngruppen/del_03/Material/Flik/Del_03_MomentA/Artiklar/M35_Fsk_03A_02_framj
a.docx](#)

(Hämtad: 2020-04-25)

Johansson, B. & Karlsson, M. (2013). *Att involvera barn i forskning och utveckling*. Lund: Studentlitteratur

Magne Holme, I. & Krohn Solvang, B. (1997). *Forskningsmetodik*. . 2. uppl. Lund: Studentlitteratur

Patel, R. & Davidson, B. (2003). *Forskningsmetodikens grunder: att planera, genomföra och rapportera en undersökning*. 3. uppl. Lund: Studentlitteratur.

Repstad, P. (2007). *Närhet och distans – Kvalitativa metoder i samhällsvetenskap*. 4. Uppl. Lund: Studentlitteratur

SFS 2010:800. Skollag. Stockholm: Utbildningsdepartementet.

Skolverket. (2018). *Läroplanen för förskolan*. Stockholm: Skolverket.

Solstad, T. (2015). *Snakk om bildebøker! En studie av barnehagebarns resepsjon*. Diss. Kristiansand: Universitetet i Agder. URI: <http://hdl.handle.net/11250/2458132>

Svensson, A. (1995). *Språkglädje*. Lund: Studentlitteratur.

Svensson, A. (2009). *Högläsning i förskola och förskoleklass – hur vanligt är det?* Borås: Högskolan i Borås URN: <urn:nbn:se:hb:diva-4449>

Säljö, R. (2005). *Lärande och kulturella redskap: om lärprocesser och det kollektiva minnet*. Stockholm: Norstedts akademiska förlag.

Wiseman, A. Mäkinen, M. & Kupiainen, R. (2015). *Literacy through photography: Multimodal and visual literacy in a third grade classroom*. Early Childhood Education Journal, 44(5), ss. 537-544. DOI: <https://doi.org/10.1007/s10643-015-0739-9>

9. Bilagor

Bilaga 1: Intervjufrågor

- Hur länge har du arbetat i förskolan? Vilken utbildning gick du?
- Hur gamla är barnen i din barngrupp du arbetar i nu?
- Hur arbetar du som pedagog för att fånga barnens nyfikenhet och intresse?
- Är högläsningen något som ni brukar ta upp och samtala kring under er planering och/eller fortbildningsdagar?
- När och hur ofta läser ni för barnen? Planerat/spontan?
- Vilken funktion tycker du att högläsningen har i er pedagogiska verksamhet?
- Hur brukar en högläsningstund se ut i er verksamhet? Vem väljer bok?
- Brukar ni reflektera och samtala kring boken ni läst? Om ja, i så fall hur?
- Hur ser du kring högläsningens betydelse?
- Har läsmiljön någon betydelse?
- Vilka effekter anser du att högläsningen kan ge barns språkutveckling?
- Finns det några tillfällen då ni inte prioriterar högläsningen?
- Finns det något som är svårt/problematiskt kring högläsning i barngrupp?

Vill du berätta om en högläsningssituation, om du kanske minns någon ni nyligen har haft?

- Blev barnen förberedda inför högläsningssituationen?
- Läste ni i hela barngruppen eller delade ni upp er i mindre grupper?
- Tänkte du på miljövalet där ni hade högläsningen?
- Hade ni några tankar kring bokvalet? Var det ni som valde bok eller något barn?

- Diskuterade ni vad boken hette och vad de tror den handlar om innan ni började läsa?
- Ställde barnen några frågor om bokens handling under tiden som ni läste? Om ja, minns du vad det var för frågor?
- Hade du som pedagog några särskilda mål eller tankar kring stunden ni hade?
- Var barnen aktiva och intresserade av bokens handling? eller
- Var barnen okoncentrerade, svåra att fånga?
- Samtalade ni om bokens handling efter att ni läst boken? Om ja, vad pratade ni om? Reflektioner/ diskussioner?
- Var det något du tänkte på som du gärna hade velat ändra på/ göra annorlunda vid nästa högläsningssituation?
- Tycker du att högläsningen är betydelsefull för barnen?

Bilaga 2: Samtyckesblankett

LÄRANDE OCH SAMHÄLLE
BARNDOM-UTBILDNING-
SAMHÄLLE

Datum 080420

På förskolläraryr utbildningen vid Malmö universitet skriver studenterna ett examensarbete på sjätte terminen. I detta arbete ingår att göra en egen vetenskaplig studie, utifrån en fråga som kommit att engagera studenterna under utbildningens gång. Till studien samlas ofta material in vid förskolor, i form av t.ex. intervjuer och observationer. Examensarbetet motsvarar 15 högskolepoäng, och utförs under totalt 10 veckor. När examensarbetet blivit godkänt publiceras det i Malmö universitets databas DIVA (<http://mau.diva-portal.org/smash/search.jsf?language=s&dswid=4868>)

Samtycke till medverkan i studentprojekt

Mitt namn är Mikaela Westgaard. Jag är student på Malmö universitet och skriver nu mitt examensarbete för att senare i höst kunna ta min examen som förskolelärare och lärare i grundskolans tidigare år.

Studien handlar om mitt examensarbete som syftar till att studera pedagogers syn på högläsningens betydelse för barns språkutveckling i förskolan. Jag vill studera en högläsningssituation där pedagogerna läser högt och samtalar om boken de läst med barngruppen. Fokus kommer ligga på själva högläsningssituationen och ert barn kommer att involveras i studien genom att jag observerar barnens nyfikenhet, intresse samt eventuella samtal och reflektioner kring boken de läst och samtalar kring. Jag kommer samla in barngruppens ålder men inga namn, foton eller dylikt.

Dokumentationen kommer att gå till genom fältanteckningar och via ljudinspelning. De personer som kommer att ha tillgång/kunna begära att få se det insamlade materialet är min handledare och examinator på Malmö universitet.

Allt insamlat material lagras på Malmö universitets server under arbetet med examensarbetet och dessa samtyckesblanketter kommer att förvaras oåtkomligt på X förskola.

Min studie kommer utgå från Vetenskapsrådets forskningsetiska principer i följande avseenden:

- Medverkan baseras på samtycke och detta samtycke kan när som helst återkallas. Varje deltagare har alltså rätt att avbryta sin medverkan när som helst, utan några negativa konsekvenser.
- De deltagande barnen kommer att tillfrågas inför materialinsamlingen och har möjlighet att avböja medverkan i studien.

- Deltagarna kommer att avidentifieras i det färdiga arbetet.
- Materialet kommer enbart att användas för aktuell studie och kommer att förstöras när denna är examinerad

.....
Studentens underskrift och namnförtydligande

Kontaktuppgifter till student (tfn nr, e-mail): 0760 43 56 59,
MikaelaWestgaard@gmail.com

Ansvarig handledare på Malmö universitet: Mats Lundström, mats.lundstrom@mau.se

Kursansvarig på Malmö universitet: Sara Berglund

Kontaktuppgifter Malmö universitet:

www.mah.se
040-665 70 00

Information om Malmö universitets behandling av personuppgifter

Personuppgiftsansvarig Dataskyddsombud Typ av personuppgifter	Malmö universitet dataskyddsombud@mau.se Namn, anteckning av lärandesituation, bild och/eller filmklipp samt ditt samtycke till att Malmö universitet behandlar dessa personuppgifter.
Ändamål med behandlingen	För att möjliggöra undervisnings- och examinations-situationer i förskolemiljö för studenter vid Malmö universitets förskollärarytbildning.
Rättslig grund för behandling Mottagare	Ditt samtycke. Personuppgifterna kommer endast användas i utbildningssyfte inom ramen för Förskollärarytprogrammet vid Malmö universitet och kommer inte att spridas vidare till någon annan mottagare.
Lagringstid	Malmö universitet kommer spara dina personuppgifter så länge de behövs för ovan angivet ändamål eller till dess att du återkallar ditt samtycke. Efter genomförd kurs/program kommer personuppgifterna att raderas. Malmö universitet kan dock i vissa fall bli skyldiga att arkivera och spara personuppgifter enligt Arkivlagen och Riksarkivets föreskrifter.
Dina rättigheter	Du har rätt att kontakta Malmö universitet för att 1) få information om vilka uppgifter Malmö universitet har om dig och 2) begära rättelse av dina uppgifter. Vidare, och under de förutsättningar som närmare anges i dataskyddslagstiftningen, har du rätt att 3) begära radering av dina uppgifter, 4) begära en överföring av dina uppgifter (dataportabilitet), eller 5) begära att Malmö universitet begränsar behandlingen av dina uppgifter. När Malmö universitet behandlar personuppgifter med stöd av ditt samtycke, har du rätt att när som helst återkalla ditt samtycke genom skriftligt meddelande till Malmö universitet. Du har rätt att inge klagomål om Malmö universitets behandling av dina personuppgifter genom att kontakta Datainspektionen, Box 8114, 104 20 Stockholm.

Samtycke

Härmed samtycker jag till att medverka i ovan beskrivna studentprojekt, samt bekräftar att jag har tagit del av informationen om Malmö universitets behandling av personuppgifter.

Namn:

Namnförtydligande:.....

Dagens datum: